

DAROVÁNÍ¹

Právní úprava a její změny

Darování je právní vztah, který vzniká na základě darovací smlouvy, podle níž dárce něco bezplatně přenechává nebo slibuje něco bezplatně přenechat obdarovanému a obdarovaný tento dar nebo slib daru přijímá. Darování není jednostranný právní úkon, o darování nejde ani tehdy, je-li majetkový prospěch poskytnutý bez vůle uzavřít darovací smlouvu.

Pojmovými znaky darovací smlouvy jsou:

- 1.předmět darování (dar),
- 2.bezúplatnost,
- 3.dobrovolnost.

Bezúplatnost je splněna tehdy, jestliže obdarovaný nemá právní povinnost poskytnout za dar protihodnotu. Nejde o darování, není-li majetkový prospěch poskytován dobrovolně, ale na základě právní povinnosti (např. plnění vyživovací povinnosti). Předmětem darování může být jakákoliv věc i spoluvlastnický podíl. Jestliže dochází k darování věci v podílovém spoluvlastnictví, musí být dárce všichni spoluvlastníci (při darování společné věci z bezpodílového spoluvlastnictví je důležité posouzení, zda jde o *běžné záležitosti* nebo jinou záležitost). Není přípustné darování mezi manžely, pokud by předmětem darování měla být věc ve *společném jmění manželů*, protože každý z manželů je vlastníkem takové věci. Darem může být i právo, popř. vše, co má majetkovou hodnotu, pokud to jeho povaha připouští (např. technické, výrobní i jiné ekonomické poznatky - know-how).

K uzavření darovací smlouvy dochází stejným způsobem jako k uzavření jiných *smluv*. V řadě případů však dochází k tzv. darování z ruky do ruky, což je reálný způsob vzniku darovací smlouvy, při němž jsou projevy vůle dárce a obdarovaného vyjádřeny odevzdáním a přijetím daru. Podle soudní praxe může dojít k převzetí určité movité věci i jinak, např. předáním takového příslušenství darované věci (*Příslušenství věci*), které umožňuje její faktické ovládnutí a je jeho předpokladem (klíče a doklady od dopravního prostředku). K darování *vkładu na vkladní knížce* na doručitele dochází předáním a převzetím vkladní knížky (tuto zásadu je nutno mít na mysli, např. v situacích, kdy příbuzní ukládají peněžní částky na vkladní knížku na doručitele a jako doručitel je uvedeno jejich dítě, vnuk apod., neboť pouhým uložením peněz na takové vkladní knížce k darování nedošlo; pozn.: od 1. 1. 2001 není přípustné založit vkladní knížku na doručitele). Při darování vkladu na vkladní knížce na jméno, je nutné změnit jméno vkladatele, kterým se stane obdarovaný.

Věci darované některému nebo oběma manželům nepatří k předmětu jejich společného jmění (*Předmět společného jmění manželů*). S ohledem na zvláštní povahu *společného jmění manželů* není možné darování mezi manžely věcí, která je předmětem společného jmění.

Účinky darování se mohou projevit i po smrti dárce, a to započtením na dědický podíl (*Kolace*).

K darování může dojít pouze mezi živými, a proto je neplatná (jde o *absolutní neplatnost*) darovací smlouva, podle níž by mělo být plněno až po dárčově smrti (šlo by o obcházení dědického práva).

Pro formu darovací smlouvy není obecně předepsána zvláštní forma, pouze pokud nedojde k odevzdání a převzetí daru již při darování, musí být smlouva písemná. Také k darování nemovitosti se vyžaduje písemná forma, s ohledem na charakter daru (jako pro každou jinou smlouvu, jejímž předmětem je *nemovitost*).

Nejdůležitějším právem a povinností dárce je poskytnutí bezplatného majetkového plnění obdarovanému. Obdarovaný má korespondující právo a povinnost tento dar přijmout. Dárce má také povinnost při nabídce daru upozornit obdarovaného na faktické i právní vady předmětu darování, o nichž ví. Má-li věc vady, na které dárce neupozornil, je obdarovaný oprávněn věc vrátit. Toto právo má obdarovaný jen pokud jde o vady, jež měl předmět daru při darování, nikoliv

¹ Převzato z http://www.sagit.cz/pages/lexikonheslatxt.asp?cd=151&typ=r&levelid=OC_033.HTM, dne 28. 11. 2007

v případě vad, které se vyskytly později. Právo obdarovaného vrátit dar podléhá *promlčení* v obecné tříleté promlčecí době a promlčecí doba počíná běžet ode dne, kdy vada mohla být obdarovaným při obvyklé pozornosti zjištěna.

Darování jako právní vztah může zaniknout obecnými důvody *zániku závazku*.

Specifický případ zániku právního vztahu darování je upraven v § 630 obč. zák., kterým je umožněno zrušení právního vztahu pro případ, že se dárce domáhá *vrácení daru*, jestliže se obdarovaný chová vůči němu nebo členům jeho rodiny tak, že tím hrubě porušuje *dobré mravy*. Domáhání se vrácení daru je *jednostranným právním úkonem* dárce, který může být učiněn jakoukoliv formou, musí z něj být zřejmá vůle směřující k tomu, aby obdarovaný vrátil dar. Tímto úkonem (jeho dojitím do sféry obdarovaného) se účinky darovací smlouvy ruší a to *ex nunc* a obnovuje se původní vlastnické právo dárce; od tohoto okamžiku je obdarovaný neoprávněným držitelem. K platnému zrušení darovací smlouvy není třeba soudního rozhodnutí, a to ani tehdy, byla-li předmětem darování nemovitost. Právo na vrácení daru vzniká hrubým porušením dobrých mravů a od toho okamžiku běží tříletá *promlčecí doba* pro uplatnění nároku u soudu. Z ustanovení § 630 obč. zák. lze dovodit, že právo žádat vrácení daru je osobním právem dárce, které zaniká smrtí. Jiné osoby (ani dědicové) se proto nemohou domáhat vrácení daru. Pokud ovšem došlo ke zrušení darování ještě za života dárce, zrušením se opět stává dárce vlastníkem daru, a proto mohou dědicové žádat vydání daru (právo na vydání daru se nepromlčuje, neboť je projevem vlastnického práva). Obdarovaný je povinen dárce (příp. dědicům) vrátit vše, co mu bylo darováno. Jestliže byla předmětem darování věc určená individuálně, musí obdarovaný vrátit tuto věc. Pokud ji obdarovaný již nemá, musí vydat peněžitou náhradu ve výši odpovídající hodnotě věci v okamžiku zániku právního vztahu darování. Obdobné platí v případě, že byla darována věc určená druhově. S věcí musí být vydány i užitky, pokud je obdarovaný získal v době, kdy již nebyl v dobré víře. Za okamžik, od kterého není obdarovaný v dobré víře, se převážně považuje ten, kdy se dopustil chování, kterým porušuje dobré mravy, a nikoliv až do doby, kdy došlo k požádání o vrácení daru.

Darování jako právní vztah může zaniknout také v případě, že obdarovaný využil svého práva vrátit dar, má-li věc vady, na které dárce při nabídce daru neupozornil. V tomto případě zaniká darování jednostranným projevem vůle obdarovaného vrátit dar.

Důsledky obnovení vlastnického práva k nemovitostem v případě vrácení daru (jak v situaci, kdy se vrácení daru domáhá dárce nebo obdarovaný - viz výše) se do *katastru nemovitostí* zapíše záznamem.

Právní regulace darování podle občanského zákoníku se použije i ve vztazích mezi podnikateli, neboť obchodní zákoník darování neupravuje.

• § 628 až 630 a 484 obč. zák.